

The problem of understanding the people who represent the authority of public authorities and their criminal protection. Analyzed the meaning of «representative government», «law enforcement officer», «soldier».

Based on the analysis of statistical data on the number of registered crimes under Chapter XV of the Criminal Code of Ukraine, which infringe persons representing the authority of the public authorities, concluded that a significant increase in their share over the past two years. Such trends due to the counterterrorist operation in certain areas of the Donetsk and Lugansk regions.

On the basis of international law concluded that participants volunteer battalions involved in solving international armed conflict in parts of Donetsk and Lugansk regions belonging to members of legitimate armed forces, provided that such formation, have headed person who is responsible for his subordinates; have defined and clearly visible from afar mark of distinction; carrying arms openly and adhere to the actions of the laws and customs of war.

A volunteer battalions to recognize members for the set of conditions mentioned above, persons who perform public duty. A criminal-legal assessment of unlawful acts committed against these victims.

Keywords: authority of public authorities, government officials, law enforcement, military, volunteer battalion, a person who performs a public duty.

Кернякевич–Танасійчук Ю.В.

ФОРМИ (ДЖЕРЕЛА) КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

УДК 343.8

Постановка проблеми. Формою називають спосіб існування певної внутрішньої структури, зовнішнє вираження [1, с. 906]. Під формою права розуміють спосіб внутрішньої організації, а також зовнішнього прояву правових норм, який засвідчує їх державну загальнообов'язковість. Відповідно в торії права і держави розрізняють внутрішню форму норми права – спосіб внутрішньої організації (тобто її структуру) і зовнішню – спосіб її об'єктивізації, зовнішнього прояву, матеріальної фіксації [2, с.104].

Зовнішню форму права ще іменують джерелом права. Джерело – це те, що дає початок чомусь, звідки постає, черпається щось; основа чого-небудь, вихідне начало [1, с. 240].

У вітчизняній юридичній і політичній літературі термін «джерело політики» згадується вкрай рідко, без конкретизації сутнісних ознак. Як свідчить контекстуальний аналіз відповідних

теоретичних положень, джерела державної політики здебільшого ототожнюються з джерелами права. Як зазначає Месьондз С.О., з цим погодитися складно. Він підтримує той підхід, за яким реальними носіями інформації про зміст державної політики є не тільки нормативно-правові, а й політичні документи: послання, звернення, програми, виступи, доповіді тощо [3].

Така позиція є досить суперечливою. Видається, що джерелами політики держави загалом та кримінально-виконавчої політики зокрема, є результати діяльності органів державної влади, які наділені відповідними функціями та повноваженнями з боку держави, і які проявляються, як правило, у відповідних актах, що мають нормативний, тобто загальнообов'язковий характер.

Метою статті є визначення системи форм (джерел) кримінально-виконавчої політики України.

Виклад основного матеріалу. Основним джерелом кримінально-виконавчої політики Української держави (як представниці романо-германської правової системи) є нормативно-правовий акт.

Нормативно-правові акти можна класифікувати за різними критеріями: 1) за юридичною силою; 2) за суб'єктом прийняття; 3) за сферою регулювання правових відносин тощо.

Найбільш значущою є класифікація нормативно-правових актів за юридичною силою. Юридична сила нормативно-правових актів – це ступінь його впливу на суспільні відносини, його значення, яке залежить від розташування в ієрархії актів [4].

З огляду на цей критерій будемо здійснювати поділ нормативно-правових актів, які є джерелами кримінально-виконавчого права і паралельно виступають формами (джерелами) кримінально-виконавчої політики України.

Найвищою юридичною силою серед всіх нормативно-правових актів наділена Конституція України. Хоч і Конституція України не містить норм, які безпосередньо визначають зміст кримінально-виконавчої політики держави, однак, як слушно стверджує Фріс П. Л., Конституція України встановлює саму необхідність здійснення боротьби зі злочинністю, недопустимість порушень законів [5, с. 66]. Оскільки кримінально-виконавча по-

літика є складовою частиною політики у сфері боротьби зі злочинністю, то відповідно Конституція України визначає фундаментальні підходи до формування кримінально-виконавчої політики.

У Конституції України визначаються загальні засади суспільного ладу та політики нашої держави, закріплюється принцип верховенства права, визначаються основні конституційні засади державного управління, права, свободи і обов'язки людини та громадянина. У Конституції закріплені загальноправові (конституційні) принципи, які діють у всіх галузях права. У її ч. 1 ст. 62 міститься норма, яка передбачає: ніхто не може бути підданий кримінальному покаранню, доки його вину не буде доведено в законному порядку і встановлено вирок суду. Крім того п. 14 ст. 92 Конституції встановлює, що виключно законами України визначаються організація і діяльність органів та установ виконання покарань. Взагалі норми Конституції є нормами прямої дії, а всі закони України, в тому числі й норми кримінально-виконавчого законодавства, повинні відповідати її вимогам [6, с. 36].

Наступне місце в системі джерел кримінально-виконавчої політики займають чинні *міжнародні договори України*, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; вони є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

Висновок про примат міжнародних договорів над законами України можемо зробити з норми, передбаченої ч. 2 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України», яка передбачає, що, якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору.

Під поняттям «міжнародний договір України» слід розуміти – укладений у письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо) [7].

У міжнародних нормативно-правових актах закріплені міжнародні стандарти поведження із засудженими. У зв'язку з проголошенням курсу України на євроінтеграцію роль відповідних міжнародних актів є надзвичайно важливою, а імплементація міжнародного законодавства служить «лакмусовим папірцем» при визначенні ефективності реформування кримінально-виконавчої системи України з огляду на міжнародні орієнтири у сфері поведження із засудженими.

Системою міжнародних стандартів у сфері поведження із засудженими називають сукупність відповідних принципів, конвенцій, рекомендацій та норм, прийнятих на міжнародному рівні [6, с. 167].

Існують різні критерії, на основі яких можна провести класифікацію міжнародних стандартів. Вважаємо, що доцільно аналізувати міжнародні стандарти поведження із засудженими, враховуючи їх поділ за сферою дії на всесвітні (універсальні), як правило такі договори приймаються у результаті діяльності Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) та її структурних підрозділів, та регіональні (континентальні), як правило такі договори приймаються у рамках регіональних міжнародних інституцій, наприклад, Ради Європи, Європейського Союзу. Крім того, як всесвітні, так і регіональні міжнародні акти класифікуються на акти загального характеру і спеціального характеру. Міжнародні акти загального характеру не містять спеціальних норм, що регламентують поведження із засудженими, але в них передбачені стандарти щодо прав людини взагалі, які стосуються й засуджених. Міжнародні акти спеціального характеру безпосередньо спрямовані на встановлення стандартів поведження із засудженими.

Як зазначалося вище, у міжнародних нормативно-правових актах ООН закріплені найважливіші права та свободи людини, в тому числі засудженої.

До найважливіших актів ООН загального характеру, які визначають міжнародні стандарти поведження із засудженими належать:

- Загальна декларація прав людини 1948 року;

- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року;
- Декларація про захист всіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1975 року;
- Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 року;
- Факультативний протокол до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 18 грудня 2002 року.

До основних актів ООН спеціального характеру, які визначають міжнародні стандарти поводження із засудженими можемо віднести:

- Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими 1955 року (оновлена редакція схвалена 2015 року під назвою «Правила Мандели»);
- Процедури ефективного виконання Мінімальних стандартних правил поводження з ув'язненими 1984 року;
- Звід принципів захисту всіх осіб, затриманих чи ув'язнених у будь-якій формі 1988 року;
- Основні принципи поводження з ув'язненими 1990 року.

До регіональних міжнародних стандартів поводження із засудженими належать міжнародно-правові документи, які приймаються в рамках діяльності Ради Європи – урядової міжнародної організації, метою якої є досягнення більшого єднання між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, а також сприяння їхньому економічному та соціальному прогресу [8].

Серед регіональних міжнародних стандартів загального характеру можна назвати:

- Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року (з протоколами);
- Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижують гідність, поводженню чи покаранню 1987 року (з протоколами).

Єдиним на сьогоднішній день регіональним міжнародним стандартом спеціального характеру є Європейські пенітенціарні (в'язничні) правила 1973 року.

Крім того, деякі міжнародні стандарти приймаються спеціально щодо окремих категорій правопорушників (наприклад, жінок, неповнолітніх) або щодо визначених професійних груп з числа персоналу пенітенціарних установ (лікарів, посадових осіб з охорони правопорядку) [9, с. 638]. Як приклад таких міжнародних стандартів, можемо назвати:

- Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку 1979 року;

- Принципи медичної етики, що стосуються ролі працівників охорони здоров'я, а особливо лікарів, у захисті ув'язнених та затриманих осіб від тортур та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання 1982 року;

- Заходи, що гарантують захист прав тим, хто засуджений до смертної кари 1984 року;

- Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) 1990 року;

- Конвенція про права дитини 1989 року;

- Мінімальні стандартні правила ООН, які стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила) 1985 року;

- Правила ООН, які стосуються захисту неповнолітніх, позбавлених волі 1990 року.

Найважливішим джерелом кримінально-виконавчої політики є *Кримінально-виконавчий кодекс України* (далі – КВК України), прийнятий 11 липня 2003 року, який набрав чинності з 1 січня 2004 року. КВК України поділяється на Загальну та Особливу частини і складається з 5 розділів, 26 глав та містить 166 статей. У КВК України визначено правовий статус засуджених, органи та установи виконання покарань, регламентовано умови та порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, порядок виконання покарання у виді позбавлення волі, довічного позбав-

лення волі, а також закріплено підстави та порядок звільнення від відбування покарання тощо. Раніше, до набрання чинності КВК України діяв Виправно-трудоий кодекс України від 23 грудня 1970 року.

Як слушно зазначає Яцишин М. М., на відміну від Виправно-трудоого кодексу України Кримінально-виконавчий кодекс України більш чітко визначає порядок і умови виконання усіх без винятку видів кримінальних покарань, закріплених у Кримінальному кодексі України, встановлює для засуджених прогресивну систему відбування покарання, поетапну зміну умов відбування покарань, застосування пільг, у тому числі поліпшення умов тримання, заміну невідбутої частини покарання більш м'яким, умовно-дострокове звільнення, а також принципово нову систему структурних дільниць колоній, яка має забезпечувати зміну умов відбування покарання засудженими до позбавлення волі [10, с. 145-146].

Серед інших кодифікованих актів, які виступатимуть в тій чи іншій мірі джерелами кримінально-виконавчої політики, варто назвати:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року, який закріплює дефініцію поняття «покарання», мету та завдання покарання, а також визначає систему покарань.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року, який регламентує порядок виконання вироку суду.

3. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року, відповідно до норм якого у сфері охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії організовується праця засуджених.

Наступну сходинку в системі джерел кримінально-виконавчої політики займають **закони України**. Закони є головними регуляторами суспільних відносин загалом та відносин, що виникають у процесі виконання-відбування покарань зокрема.

Основу джерельної бази кримінально-виконавчої політики становить Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» від 23 червня 2005 року, який закріплює завдання, основні принципи діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України щодо здійснення державної політики у

сфері виконання покарань. На визначення чисельності Державної кримінально-виконавчої служби України спрямований Закон України «Про чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України» від 2 березня 2000 року. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року регулює порядок здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах. Закон України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року регламентує порядок примусового виконання таких покарань, як штраф та конфіскація майна, а Закон України «Про державну виконавчу службу» від 24 березня 1998 року визначає правовий статус органів та посадових осіб, які здійснюють примусове виконання покарань у вигляді штрафу та конфіскації майна.

До законів – джерел кримінально-виконавчої політики належать також: Закон України «Про національну поліцію» від 2 липня 2015 року, Закон України «Про застосування амністії в Україні» від 1 жовтня 1996 року, Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 1 грудня 1994 року, Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року, Закон України «Про пробацію» від 5 лютого 2015 року та ряд інших.

Підзаконні нормативно-правові акти як джерела кримінально-виконавчої політики можемо поділити за суб'єктом їх прийняття на акти Президента України та акти Кабінету Міністрів України. Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України (ч. 3 ст. 106 Конституції України).

Так указом Президента України 6 квітня 2011 року № 394/2011 затверджено Положення про Державну пенітенціарну службу України (далі – ДПтС України), яка виступає центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України, входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань. Концепція державної політики у сфері

реформування Державної кримінально-виконавчої служби України схвалена Указом Президента України від 8 листопада 2012 року № 631/2012. Також указом Президента України від 21 квітня 2015 року № 223/2015 затверджено Положення про порядок здійснення помилування тощо.

Відповідно до ч. 1 ст. 117 Конституції України Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України можуть містити норми, які регулюють окремі питання, що виникають під час виконання покарань (наприклад, порядок оплати праці осіб, засуджених до позбавлення волі, організацію харчування і матеріально-побутового забезпечення цих осіб), а також низку інших питань [6, с. 37-38].

Важливим значенням в процесі реалізації кримінально-виконавчої політики наділені міжвідомчі та відомчі нормативні акти, які видаються у вигляді наказів, правил, положень, інструкцій відповідних міністерств та відомств з питань виконання-відбування покарань. Суб'єктами прийняття таких актів виступають в переважній більшості випадків Міністерство юстиції України та ДПтС України. До прикладу, наказом Міністерства юстиції України від 29 грудня 2014 року № 2186/5 затверджені Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.

На підтримку заслуговує позиція Фріса П. Л, який стверджує, що виходячи з місця та ролі Конституційного Суду України в системі державних органів, яке визначено Розділом XII Конституції України, його рішення мають обов'язковий характер для всіх органів, організацій та громадян. Даючи тлумачення з тих чи інших питань, Конституційний Суд України часто визначає напрями та межі кримінально-правової політики, які мають вирішальне значення [5, с. 67]. Можна зробити висновок, що *рішення Конституційного Суду України* є джерелами кримінально-виконавчої політики, оскільки як кримінально-правова, так і кримінально-виконавча політика є взаємопов'язаними складовими частинами одного політико-правового явища – «політики у сфері боротьби і злочинністю».

Джерелами кримінально-виконавчого права та кримінально-виконавчої політики виступають також і **постанови Пленуму Верховного Суду України**. Як зазначає Матвєєва Л. Г., постанови Пленуму Верховного Суду України, які роз'яснюють питання судової практики, заповнюють істотні прогалини в законодавстві і є, по суті, джерелами права, основою для вирішення судами багатьох справ. Роз'яснення Пленуму Верховного Суду України, формально не створюючи нових норм права, разом з тим фактично мають обов'язкову силу [11, с. 104].

Серед постанов Пленуму Верховного Суду України, які належать до джерел кримінально-виконавчої політики України, можемо назвати:

- «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24 жовтня 2003 р. № 7;
- «Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні» від 28 грудня 1996 р. № 15;
- «Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміну покарання більш м'яким» від 26 квітня 2002 р. № 2;
- «Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості» від 26 грудня 2003 р. № 16;
- «Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі» від 26 березня 1993 р. № 2;
- «Про практику застосування судами законодавства про звільнення від відбуття покарання засуджених, які захворіли на тяжку хворобу» від 28 вересня 1973 р. № 8 [12].

Висновки. В результаті проведеного дослідження можна визначити систему джерел кримінально-виконавчої політики, центральне місце в якій займають нормативно-правові акти, зокрема: Конституція України, чинні міжнародні договори України, Кримінально-виконавчий кодекс України та інші кодекси України, закони України, підзаконні нормативно-правові акти. Крім того, до джерел кримінально-виконавчої політики України належать акти

органів судової влади – рішення Конституційного Суду України та постанови Пленуму Верховного Суду України.

1. Сучасний тлумачний словник української мови: 100 000 слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Х.: ВД «ШКОЛА», 2009. – 1008 с.
2. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5-те, зі змінами. Навчальний посібник. – К.: Атіка. – 2001. – 176 с.
3. Месьондз С. О. Джерела державної політики у сфері науки в Україні / С. О. Месьондз // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2011. – № 2 (2). – С. 21-27. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до док.: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aytvs_2011_2\(2\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aytvs_2011_2(2)_3)
4. Вилегжаніна М. В. Класифікаційний аналіз нормативно-правових актів / М. В. Вилегжаніна // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2011. – № 1. – С. 35-40. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до док.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2011_1_6
5. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика України: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.08. / Фріс Павло Львович. – К., 2005. – 440 с.
6. Кримінально-виконавче право України. Загальна та Особлива частини : підручник / О. М. Литвинов, А. Х. Степанюк, І. С. Яковець, К. А. Автухов, А. П. Гель, С. В. Лосич, Є. С. Назимко; за заг. ред. д.ю.н., проф. О. М. Литвинова та д.ю.н., проф. А. Х. Степанюка. – К.: ВД «Дакор», 2015. – 632 с.
7. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу до док.: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>
8. Статут Ради Європи 5 трав. 1949 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу до док.: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_001
9. Уголовно-исполнительное право России: теория, законодательство, международные стандарты, отечественная практика конца XIX – начала XXI века: Учебник для вузов / Под ред. д. ю. н., проф. А. И. Зубкова. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Норма, 2006. — 720 с.
10. Яцишин М. М. Історико-правові засади кримінально-виконавчої політики України: монографія / М. М. Яцишин. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 440 с.
11. Матвєєва Л.Г. Акти тлумачення Пленуму Верховного Суду України / Л.Г. Матвєєва // Актуальні проблеми держава і права. – 2003. – Вип. 21. – С. 100-105.

12. Постанови Пленуму Верховного Суду України 1972-2004: Офіц. вид./ За заг. ред. В.Т. Маляренка. – Том 2. – К.: «Видавничий Дім «Ін Юре»., 2004. – 320 с.

Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Форми (джерела) кримінально-виконавчої політики України

У статті розглядається питання форм (джерел) кримінально-виконавчої політики України. Визначається система таких джерел та досліджуються окремі джерела кримінально-виконавчої політики України.

Ключові слова: форми кримінально-виконавчої політики, джерела кримінально-виконавчої політики, нормативно-правові акти, міжнародні стандарти поведіння із засудженими.

Кернякевич-Танасійчук Ю.В. Формы (источники) уголовно-исполнительной политики Украины

В статье рассматривается вопрос форм (источников) уголовно-исполнительной политики Украины. Определяется система таких источников и исследуются отдельные источники уголовно-исполнительной политики Украины.

Ключевые слова: формы уголовно-исполнительной политики, источники уголовно-исполнительной политики, нормативно-правовые акты, международные стандарты обращения с осужденными.

Kernyakevych-Tanasiychuk Y.V. Forms (sources) of the penal policy of Ukraine

Under the form of the right way to understand the internal organization and external manifestations of law certifying their state necessity. According to the theory of law and State distinguish internal form of law – the way its internal organization (structure) and external – a way of objectification, external display, fixing material.

The external form of law is referred to as a source of law. Source – this is what gives rise to something where there is, something is drawn; basis of something original principle.

Sources of general policy and penal policy in particular, is the performance of the public authorities, which are endowed with respective functions and powers of the state, and manifested usually in relevant acts with normative, compulsory nature.

The main source of penal policy of the Ukrainian state (as a representative of the Roman-Germanic legal system) is a legal act.

The most important is the classification of regulations by legal force. Validity of regulations – is the extent of its impact on social relations, its value, depending on the location in the hierarchy of acts.

Given this criterion division made of regulations, which are sources of penal law and act in parallel forms (sources) of the penal policy of Ukraine.

We can define the following system sources of penal policy of Ukraine, central to which is occupied by legal acts, including: The Constitution of Ukraine, international treaties of Ukraine, the Criminal Executive Code of Ukraine and other codes of Ukraine, laws of Ukraine, subordinate regulations. In addition, the sources of penal

policy Ukraine are acts of judicial bodies – decisions of the Constitutional Court of Ukraine and resolutions of the Supreme Court of Ukraine.

Keywords: forms of penal policy, sources of penal policy, regulations, international standards for treatment of prisoners.

Наконечна І.М.

ЗАКОНОДАВЧІ КОНСТРУКЦІЇ КВАЛІФІКУЮЧИХ ОЗНАК ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ОСОБИ (РОЗДІЛИ II-V ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

УДК 343.2

Дослідження правової природи кваліфікуючих ознак, їх аналіз та систематизація мають важливе значення для вдосконалення законотворчої діяльності та правозастосовної практики на сучасному етапі розвитку кримінального законодавства. Нагадаємо, що у розділах II-V Особливої частини, де передбачені злочини проти особи, близько 66% статей містять одну чи декілька кваліфікуючих ознак. Всього таких ознак за нашими підрахунками є 74. З них 46 законодавець використав тільки один раз. Це, наприклад, «способом, небезпечним для життя багатьох осіб» (ст. 115 КК України – умисне вбивство), «способом, що має характер особливо мучення» (ст. 121 КК України – умисне тяжке тілесне ушкодження), «членом організованої групи» (ст. 129 КК України – погроза вбивством) і т.д. Інші використовуються частіше. Зокрема, «групою осіб» (4 рази), «спричинення смерті потерпілого» (6 разів), «повторно» (9 разів), «службовою особою» (12 разів) та інші. Не виникає сумнівів з приводу того, що така різноманітність в значній мірі обтяжує законодавчі конструкції статей, які містять кваліфікуючі ознаки. Необхідним є спрощення змісту таких ознак, а також перегляд основних принципів їх побудови та розміщення в системі кримінально-правових норм.

У різні періоди розвитку кримінально-правової науки проблемі визначення кваліфікуючих ознак та конструювання кваліфікованих (особливо кваліфікованих) складів злочинів приділяли